

Das Ethische v TLP

PH0288 *Tractatus logico-philosophicus*

27. 4. 2010

Štěstí a etické (6.422, 6.43)

- a) „Stále znovu se vracím k tomu, že jednoduše šťastný život je dobrý, nešťastný zlý. A když se *nyní* zeptám: ale *proč* mám žít právě šťastně, tak se mi to jeví samo od sebe jako tautologické tázání; zdá se, že šťastný život se odůvodňuje sám, že *je* to jediný správný život.
- b) Toto všechno je v jistém smyslu hluboce tajemné! *Je jasné*, že etika se *nedá* vyslovit!
- c) Mohli bychom však říci: šťastný život se zdá v nějakém smyslu *harmoničtější* než nešťastný. Ale v jakém?
- d) Co je objektivním rysem šťastného, harmonického života? Tady je opět jasné, žádný takový rys, který by se dal popsat, nemůže existovat.
- e) Tento rys nemůže být fyzický, ale jenom metafyzický, transcendentní. Etika je transcendentní.“ (TB 30. 7. 16)

6.43: prostorová metafora změny

„Krátce řečeno, svět se tím musí stát úplně jiným. Musí se zmenšit či zvětšit jako celek.“

Srov.: „Musí se takříkajíc zvětšit, anebo zmenšit jako celek. Jako přistoupením nebo odpadnutím smyslu.“

„Sie muß sozusagen als Ganzes zunehmen oder abnehmen. Wie durch Dazukommen oder Wegfallen eines Sinnes.“ (TB 5.7.16)

Štěstí, čas a smrt (§ 6.4311f.)

„Kdo je šťastný, ten nemůže mít strach ze smrti.

Jen ten, kdo nežije v čase, ale v přítomnosti je šťastný.

Pro život v přítomnosti smrt neexistuje.

Smrt není událostí života. Není faktem světa.

Jestliže pod věčností nerozumíme nekonečné časové trvání, nýbrž bezčasovost [Unzeitlichkeit], potom můžeme říci, že věčně žije ten, kdo žije v přítomnosti.

Abych žil šťastně, musím být v souladu se světem. A právě toto *znamená* [heißt], být šťastný.“ (TB 8.7.16)

[Ms.183_P.199.pdf](#)

[Ms.183_P.199diplomatic.pdf](#)

Etické a smysl života (6.432)

„Co vím o Bohu a účelu života?

Vím, že tento svět je.

Že v něm stojím jako moje oko v zorném poli.

Že je na něm něco problematické, co nazývám jeho smyslem.

Že život je svět.

Že moje vůle proniká svět.

Že moje vůle je dobrá nebo zlá.

Že dobro a zlo tedy nějak souvisí se smyslem světa.

Smysl života, tj. smysl světa, můžeme nazývat Bohem.“ (11.6.16)

„Věřit v nějakého boha znamená rozumět otázce po smyslu života.

Věřit v nějakého boha znamená vědět, že fakty světa ještě nejsou všechno.“

(TB 8.7.16)

„Bída tohoto světa“ a etické (6.432)

„Jak vůbec může být člověk šťastný, když přeci nemůže odvrátit bídu tohoto světa?

Právě životem poznání.

Dobré svědomí je štěstí, které poskytuje život poznání.

Jen ten život je šťastný, který se dokáže zříct příjemností světa.

Všechny příjemnosti světa jsou jen přízní osudu.“ (TB 13.8.16)

Štěstí může spočívat pouze v subjektu, tzn. v poznání, že štěstí nelze založit na faktech/věcech:

„Učinit se nezávislým na světě – a tedy ho přeci je v jistém smyslu ovládnout – mohu jen tak, že se zřeknu vlivu na události.“ (TB 11.6.16)

Sub specie aeternitatis (6.45)

„Umělecké dílo je předmět viděný sub specie aeternitatis; a dobrý život je svět viděný sub specie aeternitatis. Toto je spojitost mezi uměním a etikou. Obvyklý způsob nazírání vidí předměty jakoby z jejich středu, nazírání sub specie aeternitatis zvenku.“ (TB 7.10.16)

„Umělecký zázrak je, že něco existuje. Že existuje to, co existuje.“ (TB 20.10.16)

„Jen ten život je šťastný, který se dokáže zříct příjemností světa. Všechny příjemnosti světa jsou jen přízní osudu.“ (TB 13.8.16)

Resumé: Já jako postoj subjektu ke světu – nositel etického – poznání: nahodilost faktů x hodnota věčného – šťastný/harmonický/krásný život

TLP a přírodní věda

PH0288 *Tractatus logico-philosophicus*

27. 4. 2010

Věda: mezi empirií a logikou

Věda je pro W. vědou přírodní (fyzika, mechanika; 4.11, 6.53).

Jestliže je mimo logiku vše náhoda (6.53), pak je tu problém:

- Logika je a priori (srov. 5.4731)
- Empirie je a posteriori (5.634, 2.0271, 1.21)

Věda by pak byla pouhým popisem nahodilých empirických faktů. Věda ale usiluje o formulaci obecných zákonů. Za jakých podmínek je to možné?

Svět lze popisovat různými způsoby, různými „systemy popisu světa“. Systemy se mohou lišit např. v jednoduchosti či přesnosti (6.431). Byť se mohou lišit, musejí mít něco společného – musejí se moci vztahovat ke světu, musí být vytvořené pomocí „logického aparátu“ (6.342b, 6.3431).

Tak přeci jen vypovídají různě (a zároveň jednotně) o světě (6.3431).

Kritika vědy (6.37ff.): argument

1. Existuje pouze logická nutnost. (6.3)
 2. Věda formuluje obecné zákony. (6.353f.)
 - a) Vědecké zákony mají „kauzální formu“. (6.32, 6.321, 6.36)
 - b) Zákony této formy jsou smysluplné (srov. indukce: 6.31), nejsou to tedy věty logiky.
-
3. Vědecké zákony neplatí nutně a universálně (6.371, 6.372, 6.52), neboť to nejsou věty logiky.

Platí však: Je-li vědecký zákon *smysluplnou* větou, musí se týkat toho, co se *může* stát – co lze popsat. W. tedy neodmítá kauzalitu a indukci zcela (pozor na 5.1361), odmítá pouze jejich nutnou platnost (srov. 6.36311); stát se to může, není to ale nutné, a proto jisté (srov. 4.464).

W. tedy kritizuje (a) samozřejmé přijímání vědeckých zákonů jako (b) vysvětlení všech otázek člověka (srov. 6.372, 6.52).

Srov. další souvislosti:

- atomismus (fakty jsou navzájem nezávislé, 1.21, 5.135),
- ne-nutnost kauzality je možností svobody vůle (5.1362), tedy etiky.